
Language Czech

Text

Sokol stáhovavá½ je nejrychlejším ptákem na světě, která½ dokáže pãí stãemhlavãm letu dosãhnout rychlosti pães 300 km/h. Jeho potravu tvoãí pãevã¼nã ptãci do velikosti holuba, která½ lovã vã½hradnã v letu. Dãky mimoã¼dnã½m letovã½m i loveckã½m schopnostem poutal tento dravec jã¼ od starovãku znaãnou pozornost lidã. Napããklad staroegyptskã½ bãh nebes, slunce a svãtla zvanã½ Hor je zobrazovãn j jako sokol, pããpadnã jako muã¼ se sokolã hlavou. Sokol se stal erbovnãm zãã¼etem Å¼ady Å¼lehtickã½ch rodã a byl (a nadãle je) vysoce cenãn mezi sokolnãky. V uplynulã½ch desetiletãch se sokol stãhovavã½ stal takã symbolem ohroã¼enã pããrody a nãslednã i symbolem jejããospãã¼nã ochrany.

Skalnatě; oblast Āeskosaskāho Ā vā½carska patĀjila odedĀ;vna k nevjĀ½znamnĀjĀ;Ām hnĀzdiĀ;tĀm tohoto dravce v EvropĀ. AĀ¾ do roku 1950 hnĀzdili sokoli na naĀ;em ĀzemĀ ve vĀ;ech pĀĀhodnĀ½ch oblastech. NadmĀrnĀ© a nekontrolovanĀ© pouĀ¾ĀvĀ;nĀ pesticidĀ v druhĀ© polovinĀ 20. stoletĀ vĀ;jak zpĀsobilo kolaps sokolĀ populace. NĀzkĀ; plodnost, mĀ;Ā;ata hynoucĀ po narozenĀ a zeslabenĀ© skoĀĀ;pkky vajec, kterĀ© samice pĀĀi zahĀĀvĀ;nĀ Ā rozmaĀkaly, to vĀ;e byly dĀsledky vysokĀ© koncentrace DDT, silnĀ© toxickĀ©ho insekticidu, kterĀ½ pronikal do tĀĀl sokolĀ s jejich potravou. V ĀeskĀ© republice nakonec nezbyl ani jeden ĀspĀĀ;nĀ hnĀzdĀcĀ pĀ;r. PoĀĀ;tkem 70. let tak byl u nĀ;s sokol stĀhovavĀ½ prohlĀ;Ā;en za vyhynulĀ½ druh.

Až po zřetelném případě používání látek s obsahem DDT a zahájení reintrodukčních programů se začala populace sokolů postupně vracet na své historické hnízdiště. Pro oblast Labských pískovců byl klíčový program znovunavracení (reintrodukce) sokola započatý v sousedním Sasku. První dvě mláďata byla vypuštěna v roce 1989 na stolováč hoře Lillienstein. V roce 1992 se usadili první sokoli na území Saského a v roce 1994 i na území Českého a v carska. V současné době hnízdí na území Českého a v carska okolo deseti párů. Hnízdní úspěšnost v jednotlivých letech ale značně kolísá. Zatím nejúspěšnějším rokem byl rok 2012, kdy bylo vyvedeno minimálně 22 mláďat. Populace sokolů hnízdících a německé straně Labských pískovců je v současné době nejsilnější populací tohoto druhu ve střední Evropě a patří dohromady kolem 30 párů.

Přestože jsou dnes stavy sokolů v Labských pískovcích stabilizované a dochází dokonce k nárůstu početnosti hnízdišť, je i nadále nutná ochrana sokolů hnízdišť. Sokolů párů si pro hnízdní vybavení nejčastěji dutiny a úkryty uměle vysoko ve skalních stěnách. Skály jsou ale zároveň horolezecky a turisticky atraktivními místy. Rušení v době hnízdní však mávají pro sokoly fatální následky. Nepřítomnost vyplašených rodičů na hnízdním místě vede k zastydnutí vajec, pádům k prochladnutí mláďat. Na opuštěných vajecích a mláďatech si také rádi pochutnají předtím, například kuna a krkavec. Proto se v době hnízdní oblasti v okolí hnízd pro bezpečnost mláďat a hnízdišť uzavírají a jsou pevně střeženy profesionálními i dobrovolnými strážci pářádky. S vyhledáváním a ochranou hnízd pomáhají ochráncům pářádky také horolezci. Všechna tato opatření umožňují sokolům nerušenou péči o snůšku a mláďata. Samička klade koncem března většinou tři až čtyři vejce a během incubace se partneri na hnízdní stádky. Častěji však na hnízdní sedě samička a samec obstarávají potravu. Mláďata vyléztají po párty dnech, ale rodiče je nadále krmí další dva měsíce.

Mladí sokoli pak podnikají krátké i delší cesty po okolí s cílem nalézt si své nové domov. Postupně se tak z Labských pískovců šíří i do dalších skalnatých oblastí ve střední Evropě. Dnes již sokoli úspěšně hnízdí například v Lužické a itavských horách, na Kokořínsku, v Jizerských horách a v Krkonoších, v Českém ráji a na Broumovsku a umaví. Novodobým fenoménem, kterým souvisí s posílením sokolů populace a se snahou sokolů přizpůsobit se nedostatku skalních hnízdišť, je i hnízdní sokolů na lidských stavbách. V České republice například sokoli zahnízdili na třetího chrámu na Staroměstském náměstí v centru Prahy. V posledních letech probíhají také pokusy s vyvážením hnízdních budek pro sokoly na vysokých továrních komínech. Zaznamenáno bylo také zahnízdní v povrchovém uhelném dolu přímo na těžebním rypadle!

- 1 zobrazená